

Vesiosuuskunta ja haja-asustusalueen jätevesihuolto

Puhtaat pinta- ja pohjavedet, uimavedet ja juomavesikaivot ovat tärkeä osa terveellistä ja viihtyisää ympäristöä. Tyytyväisillä asukkailla on käytössään edistyksellinen, omaan kiinteistöön ja tilanteeseen sopiva ja hyvin toimiva jätevesiratkaisu. Suosittuja ratkaisuja ovat kuivakäymälä ja harmaiden vesien puhdistus, sekä naapuruston ja kylien yhteiset jätevedenpuhdistusratkaisut. Jätevesien käsittely on osa vesien- ja ympäristönsuojelua. Se takaa jätevesien hyvän puhdistustason sekä ravinteiden ja lietteiden kierrätyksen kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Asianmukainen jätevesijärjestelmä on sijoitus tulevaisuuteen. Toimiva järjestelmä mahdollistaa viihtyisän asumisen ja nostaa kiinteistön arvoa. Haja-asutuksen jätevedenkäsittelyä ohjaa asetus talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla. Asetuksessa ei määrätä käytettävää puhdistuslaitteistoa, vaan määritellään taso, kuinka paljon valitun järjestelmän tulee jätevettä puhdistaa. Vanhoilla kiinteistöillä jätevesijärjestelmä tulee saneerata asianmukaiseen kuntoon vuoden 2013 loppuun mennessä.

Kiinteistöillä on monta vaihtoehtoa ratkaista kysymys; yksi keino jätevesiasetuksen vaatimusten saavuttamiseksi on järjestää vesihuolto vesiosuuskuntana tai vesiosuuskunnan avulla. Vihdissä on yksi jätevesiin keskittynyt vesiosuuskunta – Vihtijärven vesiosuuskunta, jonka esittely on myöhemmin tässä artikkelissa.

Mikä vesiosuuskunta on?

Vesiosuuskuntatoiminta on jäsenille peruspalveluja tuottavaa toimintaa, jota säätelevät useat lait ja asetukset. Toiminnan tulee pitkällä tähtäimellä olla ammattimaista – pelkällä talkootoiminnalla ei välttämättä suoriudu laitoksen asianmukaisesta hoidosta.

Vesiosuuskunta on yhdyskunnan vesihuollosta huolehtiva vesihuoltolaitos, kun siinä on liittyneenä 50 asukasta tai sen vuorokaudessa kuluttama vesimäärä tai tuottama jätevesimäärä on vähintään 10 m³. Edellistä pienemmät vesiosuuskunnat eivät ole lain tarkoittamia vesihuoltolaitoksia.

Vesiosuuskunta on myös yritys. Vesiosuuskunnan omistavat ja sitä hallitsevat vesiosuuskunnan jäsenet. Osuuskuntalaki ei määrää osuuskunnalle minimipääomaa. Osuuskunnan voi perustaa vähintään kolme jäsentä tai yhteisöä. Osuuskunta harjoittaa taloudellista toimintaa jäsentensä hyväksi. Tarkoituksena ei ole voiton tavoittelu sijoitetulle pääomalle.

Vesiosuuskunnan hallituksella ja toimihenkilöillä on vastuu verkoston rakentamisesta, laatuvaatimukset täyttävän talousveden toimittamisesta, asianmukaisesta jätevesien johtamisesta ja käsittelystä sekä laitoksen taloudellisesta toiminnasta. Vesiosuuskunnan keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat kunnan viranomaiset, alueella toimivan vesihuoltolaitoksen asiantuntijat ja alueellisen ympäristökeskuksen vesihuollosta vastaavat henkilöt.

Vihtijärven vesiosuuskunta

Vihtijärven vesiosuuskunnan perusideana on järjestää Vihtijärven haja-asutusalueella jäteveden käsittely oikealla tavalla vuoden 2013 loppuun mennessä. Ratkaisuvaihtoehtoja kiinteistön jäteveden käsittelylle on periaatteessa useita, jos kiinteistö ei sijaitse pohjavesialueella. Suuri osa Vihtijärven asutuksesta sijoittuu kuitenkin joko pohjavesialueelle tai ranta-alueelle. Jos kiinteistö sijaitsee pohjavesialueella, niin silloin on vain kaksi vaihtoehtoa: umpisäiliö tai keskitetty järjestelmä, jossa jätevedet johdetaan pohjavesialueen ulkopuolelle. Vihtijärven vesiosuuskunta keskittyy pääasiallisesti jäteveden käsittelyyn, mikä tarkoittaa myös sitä, että puhtaan veden liittymismahdollisuus tuodaan kiinteistölle, mutta siihen liittyminen tapahtuu kiinteistön omistajan oman aikataulun mukaan.

Vihtijärvellä sijaitsevat Vihdin kunnan toiseksi suurimmat pohjavesivarannot ja alueella on useita järviä. Molemmat vedet (maan alainen ja maan päällinen) ovat herkkiä kaikille epäpuhtauksille. Useat kiinteistöt sijaitsevat juuri näillä pohjavesialueella, jossa jätevesien käsittelyvaihtoehdot jäävät vähäisiksi. Pitkällä tähtäimellä liittyminen vesiosuuskuntaan on kannattavaa?

Seuraavassa muutamia kysymyksiä kommentteja Vihtijärven vesiosuuskunnan puheenjohtaja Paavo Norlamolle :

Miten ja milloin vesiosuuskunta-ajatus sai alkuunsa?

Vihtijärvellä on noin 250 vakituista asumusta/yli 500 asukasta. Kesäisin väkiluku kaksinkertaistuu. Kylän alueella on sekä laajat pohjavesivarannot että useita puhtaita järviä. Vuoden 2007 keväällä Vihtijärven kyläyhdistyksen piirissä keskusteltiin haja-asutusalueiden jätevesien käsittelystä kesäkuussa 2003 annetusta asetuksesta, jonka mukaan jätevesien käsittely tulisi olla hoidettu asianmukaisella tavalla 31.12.2013 mennessä. Samalla todettiin, että pohjavesialueilla tulisi olemaan vain kaksi hyväksyttävää jätevesien käsittelymuotoa: keskitetty järjestelmä tai umpisäiliö. Kylän perinteisillä juhannusjuhilla 2007 järjestettiin tiedotustilaisuus haja-asutusalueiden jätevesien käsittelystä. Saadun myönteisen vastaanoton seurauksena syksyllä lähetettiin yhteistyössä Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry:n kanssa kylän kaikkiin talouksiin kyselykaavake jätevesien käsittelystä ja halukkuudesta liittyä mahdollisesti perustettavaan vesiosuuskuntaan.

Miksi Vihtijärvelle päätettiin perustaa oma vesiosuuskunta ja mitä se käsittää?

Kyselyyn vastanneista huomattava osa tunnisti omaan lähiympäristöönsä mahdollisesti syntyvät ongelmat, mikäli jätevesien käsittelyä ei hoideta hallitusti. Toisin sanoen keskitettyyn järjestelmään ilmeni merkittävää halukkuutta ja niinpä kyläyhdistys käynnisti hankkeen esisuunnitelman tekemiseksi. Siihen hankkeeseen kyläyhdistys sai tukea Ykkösakseli ry:ltä.

Syksyllä 2008 perustettiin Vihtijärven vesiosuuskunta tarkoituksena huolehtia alueellisesta jätevesien käsittelystä s.o. rakentaa keskitetty vesihuoltojärjestelmä Vihtijärven kylän alueelle. Samanaikaisesti on tarkoitus myös rakentaa nopealle laajakaistaverkolle suojausputkitus.

Miten projekti on edennyt?

Projektin alussa meille tuli selväksi, että Vihtijärven alue ei ole Vihdin Veden ensisijaisen kiinnostuksen kohteena, koska Haimoossakaan ei ole vielä keskitettyä vesihuoltajärjestelmää. Käännyimme meitä lähimpänä olevan Nurmijärven kunnan puoleen, josta ilmoitettiin halukkuus yhteistoimintaan siten, että meidän jätevesitemme voisivat kulkea Leppälammen/Röykän, jonne myös on perustettu oma vesiosuuskunta, kautta Klaukkalaan suureen puhdistamoon. Teimme yhteistoiminnassa heidän kanssaan esisuunnitelman, mikä julkistettiin vuoden 2009 kesällä.

Millaisia ongelmia projektin etenemisessä on tullut eteen?

Projektin etenemisessä on ollut havaittavissa sekä henkisiä että aineellisia ongelmia. Henkiset ongelmat ovat luonnollisia muutostavastarintaan ja inhimilliseen käytäytymiseen liittyviä asioita: odotetaan siihen asti, että annettu aika alkaa loppua, jolloin on pakko ryhtyä toimiin. Aineellisella puolella luonnollisestikin raha on määräävä tekijä. Olemme saaneet yhteiskunnalta osittaisen tuen esisuunnitelman laatimiseen, muutoin projektia on rahoitettu omasta taskusta.

Mitä kustannuksia osuuskunnan perustaminen on vaatinut: onko rahoitus kunnossa?

Koska osuuskunnan ”puuhamiehet” ovat tehneet työtä omalla kustannuksellaan t.s. kenellekään ei ole maksettu palkkaa, ei osuuskunnan perustaminen ole tullut maksamaaan juuri kaupparekisterimaksua enempää.

Projektin rahoitus on osoittautunut visaisimmaksi kysymykseksi. Ensimmäiseksi vaiheeksi ajatellun siirtoviemäriin rakentaminen Vihtijärven kylältä Nurmijärven kunnan rajalle ja samanaikaisesti vaiheen 1 runkohaarojen rakentaminen muodostaa suurimman yksittäisen menoerän. Vaiheen 1 rakentaminen on kriittisin vaihe. Haimme viime vuoden loppupuolella yhteiskunnan tukea Uudenmaan ely-keskukselta (ent. Uudenmaan ympäristökeskus) koko projektille. Myöhemmin saimme kuulla, että ely-keskus ei anna tukea hankkeille, jotka sijaitsevat sellaisissa kunnissa, joissa ei ole ajan tasalla olevaa vesihuollon kehittämissuunnitelmaa.

Kannattaako liittyä osakkaaksi nyt vai myöhemmin?

Vesiosuuskunnan osakkaaksi kannattaa liittyä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, koska ensimmäisen vaiheen liittyjien suurempi määrä antaa paremmat mahdollisuudet rakentaa siirtoviemäri kustannusten jakautuessa useammalle taholle. Lisäksi on odotettavissa yhteiskunnallisen tuen määrän väheneminen, kun määräaika lähestyy ja myöhemmin heränneiden joukko tulee nakertamaan yhteistä kakua pienemmäksi. Eikä sovi myöskään unohtaa kaupallista puolta eli alan urakoitsijoiden työkiireet varmasti lisääntyvät ja silloin hinnoilla on tapana karata käsistä.

Mikä aikataulu projektille on laadittu?

Olemme aikatauluttaneet projektimme neljään eri vaiheeseen:

1. vaihe kattaa siirtoviemäriin ja ensimmäisten runkohaarojen rakentamisen. Sen rakentamisen oli määrä alkaa vuoden 2010 lopulla ja olla valmiina noin vuoden kuluttua aloittamisesta. Tämän hetkisen tiedon mukaan projektin käynnistyminen venyy ainakin Vihdin kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelman ajan tasalle saamiseen asti.

2. Seuraavat vaiheet 2-4 käynnistyvät keskenään limittäin siten, vaihe olisi valmiina vuonna 2015.

Vihtijärven vesiosuuskunta on yksityisten ihmisten oman elinympäristönsä huolehtimiseen tähtäävä hanke, jonka toteutumisen olennaisena ehtona on yhteiskunnan oikeanlaatuinen myötävaikutus sekä henkisellä että aineellisella tasolla.

Kirjoittajat: Minttu Peuraniemi, Länsi Uudenmaan vesi ja ympäristö ry.;
Paavo Norlamo, Vihtijärven vesiosuuskunta; Heikki Pulkka, Vihdin kunta